

ŠOTOKU TAIŠI RODONAČELNIK JAPANSKE DRŽAVNOSTI

Japanska tradicija smatra Šotoku Taišija (574 -622) najvećom figurom rane japanske državnosti, jednom od najistaknutijih ličnosti u istoriji zemlje. Sa njegovim imenom povezan je prvi korak na putu uređenja japanskog društva i kulture u ranom Japanu. U radu se razmatraju specifičnosti države Jamato u periodu Asuka, načini prenosa kineske kulture u državu Jamato i ličnost Šotoku Taišija koji je presudno uticao na taj proces.

Ključne reči: Šotoku Taiši, budizam, prenošenje i usvajanje kineske kulture, prva modernizacija Japana

OSNOVNI PODACI

Šotoku Taiši je posmrtno ime princa Umajadoa (*Umayado*) ili princa Tojotomimija (*Toiotomimi*) takođe poznatog kao princ Kaminomija (*Kami no miya*) koji se rodio 7. februara 574. godine u Nari, kao drugi sin 32. cara Jomeija (*Yomei*) i princeze Anahobe no Hašihito no Himemiko (*Anahobe no Hashihito no Himemiko*) (Hisamatsu, 1977: 40-41). Njegovi roditelji bili su rođaci vladajućeg klana Soga što mu je značajno uticalo na ceo život. Osnovni izvor podataka o životu i radu je hronika Nihon Šoki od 586. do 621. godine, nalazi 14 zapisa o princu Umajadou. Pored toga, V. Dil u svom radu navodi još jedan izvor, Carske zapise Šotokua (*Jogu Shotoku hoo teisetsu*) (Tanabe, 1999: 316).

Prema hronici Nihon Šoki 593. godine princ Umajado je u uzrastu od 19 godina određen za prestolonaslednika koji je, za razliku od ranijih prestolonaslednika, imao u svojim rukama i izvršnu i zakonodavnu vlast, jer je istovremeno bio i regent (*sessho*) carice Suiko. Na tu poziciju ga je postavio Soga no Umako istovremeno sa postavljanjem svoje nećake Suiko na carski presto, posle pobede nad klanom Mononobe u borbi za priznanje budizma u zemlji.

* m.jovic.dj@gmail.com

Godine 603, prema hronici Nihon Šoki, uveo je listu rangova činova (*kani junikai*). Razlike u rangovima određene su po uzoru na kinesku dinastiju Sui, odnosno, po obliku kapa i boja tkanina od kojih su napravljene. Umesto dotadašnjih naslednih zvanja (*kabane*) uspostavljeno je 12 rangova (Iofan 1974, 90).

Imena rangova vezana su za konfucijanske vrline. Za razliku od naslednih zvanja koja su se prenosila na ceo klan ili deo klana, rang bio individualno zvanje koje je darovala centralna vlast, za lične zasluge u toku službe. Sistem rangova je podrazumevao napredovanje u službi u skladu sa povećanjem pojedinačnih zasluga. To je vladajućoj porodici omogućilo selekciju - da bira najsposobnije i najodanije ljude za državne potrebe. Prilikom dodeljivanja ranga, *kabane* se nije morao uzimati u obzir, a samim tim ni poreklo čoveka nije moralo da utiče na visinu dodeljenog ranga. Klan Soga našao se u grupi protivnika novom rangiranju jer su njegovi članovi dobili samo četvrti i niži rang. Zbog otpora klanova, tabela rangova je uvedena samo u oblasti Kinai i susednim područjima, ali je to predstavljalo početak prelaza centralne vlade na nove principe uspostavljanja hijerarhije (Воробьев, 1980: 182).

Godine 604. uveden je kineski kalendar. U hronici Nihon Šoki postoji zapis za 690. godinu (11-ti mesec, 11-ti dan.) "Po naređenju vladarke [carice Suiko] prvi put su počeli da se koriste kalendar *genka* i kalendar *giho*." (Нихон сёки т. 2; 1997: 280).

Iste, 604. godine, proglašen je "Ustav od 17 članova" koji prema Cunodi (Ryusaku Tsunoda et. al. (1958), pp. 34-52), predstavlja skup političkih, religioznih i filozofskih ideja, obavljenih u formu carske pouke, koja je upućena svim predstavnicima birokratskog aparata. U njemu su formulisani neki od najvažnijih principa, na kojima treba da se gradi život države. Po svom sadržaju, Ustav nije bio kodeks tekućeg zakonodavstva. Bila je to vrlo autoritativna zbirka pouka o vrlini, sastavljena, očigledno, od strane naučnika koji pripadaju kineskoj školi. Pored budizma, ovaj ekstremno tendenciozan, kao i svi tekstovi ove vrste, Ustav od 17 članova, obeležen je i ozbiljnim uticajem konfucijanizma i elementima taoizma (Iofan, 1974, 90). Nasuprot budističkim zakonima Ašoke i Songtshen-gampo, koji su za široku populaciju, Ustav Šotoku Taišija namenjen je vladinim zvaničnicima, predstavnicima izvršne vlasti i, konačno, lokalnim čelnicima klanova (Воробьев, 1980: 182). Puni naziv dokumenta koji se sastoji od 17 članova je *Shotoku Taishi no jushichijo no Kempo*. Original Ustava nije sačuvan,

ali je on u potpunosti ušao u sastav hronike Anali Japana, Nihon Šoki iz 720. g.n.e. Značaj ovog Ustava nije samo u tome što je to prvi zakonodavni dokument, već i u tome što je izvršio uticaj na naredne zakonodavne akte japanskih careva, a ideje koje su utemeljene u njemu, postepeno su realizovane u procesu uspostavljanja ranofeudalne japanske države.

KRITIČKI STAVOVI

Ni o jednoj ličnosti koja je ostavila trag u japanskoj istoriji nije napisana toliko koliko o Šotoku Taišiju. Radovi o princu su po pravilu apologetski. Takve tendencije u ekstremnom obliku ispoljile su se u brojnim publikacijama posvećenim 1300. godišnjici smrti Šotokua, ali ne samo u izdanjima Društva Šotoku Taiši i propagandnim publikacijama na evropskim jezicima, ali i u zbirkama članaka japanskih univerzitetskih profesora. Apologetske monografije (ponekad prilično obimne) napisali su poznati naučnici kao što su M. Anesaki i S. Hanajama. Tokom perioda Drugog svetskog rata, nacionalistička komponenta u spisima o princu se pojačala. Većina savremenih radova o Šotoku Taiši napisana je u tradicionalnom duhu. Uticaj "opčinjenosti" mitom nisu izbegli neki progresivni istoričari. Na primer, A. Šaki naziva Šotoku Taišija „briljantnim, hrabrim kulturnim vođom“ koji povezuje šinto, budizam i konfucijanizam u harmoničan sistem (Игнатович, 1988: 268).

Svaka diskusija o Asuka budizmu u prošlosti bila je usredsređena na lik Šotoku Taišija, koji je prikazivan kao istaknuti političar, kao obrazovana ličnost koja je u potpunosti razumela složenu kinesku misao i budističku filozofiju, stvorila Ustav od sedamnaest članova i komentarima tri glavne budističke sutre.

Sanktifikacija Šotoku Taišija počela je posle njegove smrti i odvijala se u nekoliko faza: prvo je predstavljan kao eminentni mudrac, državnik i budista, zatim kao otelotvorenje kamija. Na kraju, pristalice zvanične tradicije počele su da ga upoređuju sa Konfucijem, Budom i Hristom, pri čemu su poređenja praviljena u korist Šotokua: on apsorbuje vrline svake od navedenih osoba. Glavni razlog za preobraćenje Šotoku Taišija u sveca i stabilnost njegovog mitološkog lika u toku više od hiljadu godina bila je stalna prisutnost nacionalističkih tendencija u japanskoj društvenoj misli. Brzi rast nacionalnog identiteta Japanaca u velikoj meri je posledica njihovih reakcije na potrebu prihvatanja tuđih iskustava sa kontinenta i prevazilaženja osećaja ličnog provincijalizma (Игнатович, 1988: 89).

Suprotne stavove imali su pojedinci japanski naučnici koji su u XX veku detaljno analizirali staru japansku književnost. Oni su detaljno analizirali Ustav od 17 članova i komentare na tri glavne budističke sutre koje je princ napisao, povezujući ih sa uslovima vremena kada su navodno nastali, Jošida Kazuhiko (*Yoshida Kazuhiko*), profesor na univerzitetu Nagoja, navodi kritičke stavove četiri japanska naučnika Kume Kunitakea (*Kume Kunitake*), Cude Sokičija (*Tsuda Sokichi*), Fuđide Akira (*Fujida Akira*), Ojame Seičija (*Oyama Seiichi*) (*Kazuhiko*, 2003:4).

Kume Kunitake je tvrdio je da razne priče navedene u *Shotoku Taishi denryaku* ne daju istorijske činjenice a da su lični podaci u hronici Nihon Šoki - da je rođen u štali, da je mogao da predvideti budućnost, itd. samo fikcija. Cuda Sokiči takođe je smatrao da mnogi tekstovi u Nihon Šokiju nisu bili istorijski tačni i da je takozvani Ustav od sedamnaest članova sastavljen u vreme kada je Nihon Šoki bio kompiliran. Fuđida Akira uporedio je komentare sutri pripisane Šotoku Taišiju sa tekstovima pronađenim u pećini Tun-huangu u Kini i zaključio da su komentari napisani u Kini, a ne da ih je pisao Šotoku Taiši u Japanu. Na osnovu ovih studija, Ojama Seiči negira postojanje Šotoku Taišija. On smatra da je osoba koju poznajemo kao Šotoku Taiši stvorena tokom kompilacije hronike Nihon Šoki. Ojama prihvata istorijsko postojanje Umajado no mikoa, ali priznaje istoričnost samo tri činjenice koje se odnose na njega: njegovu porodičnu lozu, datum rođenja i njegovo učešće u izgradnji palate Ikaruga i uspostavljanju hrama Ikaruga (kasnije Horjuđi). On ne prepoznaje istoričnost nijednog drugog događaja vezanog za Šotoku Taišija koji je opisan u hronici Nihon Šoki i zaključuje da su ih proizveli ljudi koji su uređivali ovu kompilaciju. On takođe tvrdi da su istorijski materijali u hramu Horjuđi (*Horyu-ji*) - kao što je čuveni natpis u hramu Horjuđi i natpis na vezu "ovaj svet je iluzija, samo Buda je stvaran" (*Tenjukoku shucho*) nisu stvoreni u periodu vladavine carice Suiko (592-628), već posle kompilacije hronike Nihon Šoki i da su verovatno uključeni u kult Šotoku Taišija oko sredine osmog veka. Ojama tvrdi da je lik koju identifikujemo kao Šotoku Taiši, stvoren u hronici Nihon Šoki na osnovu idealizovane slike kineskog mudraca koji kombinuje "puteve" Konfucija, Bude i Taoa i zato je pogrešno pokušati shvatiti budizam ovog perioda u smislu njegovog života i delovanja (*Kazuhiko*, *Ibid.*).

Sličan zaključak je izneo i ruski naučnik profesor Konrad N.I. On navodi da je u ustavu Šotoku Taišija (Konrad, 1937:55) jasno izražena

ideja apsolutne vlasti monarha, što nije odgovaralo realnom stanju u državi Jamato na početku VII veka. Neke formulacije prikazuju državu koja dobro funkcionise, a koja nije postojala početkom VII veka - vladar je jedini suveren (član 12); predstavnici rodovskoplemenske aristokratije predstavljaju činovnike; "narod" treba bespogovorno da ispunjava sve naredbe i želje suverena; osnova državnog uređenja je "nacionalni ritual" (član 4). Ovakvi stavovi stvorili su među istraživačima sumnju u autentičnost Ustava. Konrad, međutim, zaključuje da je najverovatnije da Ustav predstavlja određeni program, čija bi implementacija obezbedila blagostanje u državi Jamato. U tom smislu nije ni tako važno ko ga je sastavio - Šotoku, neki drugi dvorjani ili učenici ljudi tog doba.

NAČINI PRENOŠENJA KINESKE KULTURE

Nezavisno od toga kakva je bila uloga Šotoku Taišija, period Asuka (592-710) bio je period najjačeg uticaja kineske civilizacije i najvećeg prihvatanja kineske kulture u čemu je Šotoku Taiši imao ključni uticaj.

Japanska kultura koja se stvarala pod uticajem kineske, nije utopila u njoj, ostala je prepoznatljiva zahvaljujući u prvom redu japanskoj sposobnosti da prihvati i prilagodi a da pri tome zadrži svoju individualnost i svoj stil. Time su, iako su u velikoj meri obavezni Kinezi za oblik svoje kulture, stvorili ono što je bilo izrazito japansko. Japanci su uvek pokazivali velike sposobnosti pretvaranja prihvaćenog materijala u oblik pogodan za njihovu namenu, ciljeve, duboko osmišljene u njihovoj nacionalnoj samosvesti (Scott-Morton, 2005, 1).

Prenošenje kineske kulture u Japan počelo je od uspostavljanja prvih kontakata. Na arheološkim nalazima iz V i VI veka urezani su kineski ideogrami pre prihvatanja kineskog pisma što ukazuje na njihovo poreklo (mač Inarijama, ogledalo Suda Haćiman, mač Eta Funajama) (Seeley, 1991: 17-20).

Načini prenošenja kineske kulture menjali su se zavisno od istrijskog perioda. U početku, bile su trgovačke veze kojima su se prenosili i kulturni sadržaji, a kasnije dolazak doseljenika posebno preko Koreje, koji su sa sobom donosili i svoju, razvijeniju, materijalnu kulturu, posebno gajenje pirinča tehnikom plavnih polja, dalje, dominantni su postali odlasci, a naročito povratci japanskih studenata, monaha i diplomata iz Kine, koji su sa sobom donosili znanje i knjige. Princ Šotoku Taiši (*Shotoku Taishi*) regent

carice Suiko, želeo je da izbegne stihijski, individualni odlazak u Kinu. On je smatrao je da se preuzimanje kontinentalne kulture mora vršiti planski, preko organizovanog slanja državnih misija u Kinu. One su morale imati određene zadatke, od prikupljanja materijala do odvođenja studenata i monaha na školovanje. Prva takva misija bila je upućena u Kinu 608. godine, a poslednja 15. misija, 839. godine (Saburo, 1979: 37).

Stavovi Šotoku Taišija nisu značili da se ostale veze prekidaju. Nastavljene su trgovačke veze i doseljavanje, ali nisu bile jedinstvene i dominantne. Najviše doseljenika bilo je i dalje iz Koreje. Kim German (Ким Герман, 1999: 50 - 59) navodi da su se Koreanci u Japan doseljavali u četiri talasa: prvi talas bio je u II veku pne; drugi talas trajao je od kraja IV do početka V veka; treći talas bio je u periodu od sredine V do prve polovine VI veka; četvrti, završni talas počeo je u drugoj polovini VII veka i trajao je do propasti korejske države Pekče (*Paekche*). Masovan dolazak iseljenika stvorio je u japanskom društvu novu uticajnu snagu. Mnogi doseljenici su postali visoki činovnici sa civilnom i vojnom vlašću, posebno u oblasti Kanto.

ZAKLJUČAK

Nazvažniji rezultat reformi prve modernizacije Japana u drugoj polovini VII veka u Japanu bilo je formiranje kvalitativno drugačije državne strukture, koja je u određenom stepenu uspela da prevaziđe aristokratske tradicije prethodnog društvenog poretka. Reforme nisu uvek bile dosledne, ali bez obzira na to, reformatorska aktivnost stvorila je uslove za pojavu kodeksa zakona "Taiho ricurjo" (*Taiho ritsuryo*) i formiranje, na osnovu tog zakona, države centralizovanog tipa - "države, zasnovane na zakonu" - "*ritsuryo kokka*". Šotoku Taiši je svojom državničkom aktivnošću stvorio podlogu za ove reforme koje su obeležile japansku civilizaciju.

LITERATURA

- Hisamatsu S, (1977). *Biographical Dictionary of Japanese Literature*. Tokyo: Kodansha International.
- Jović Đalović M, (2014). Osnovne karakteristike razvojnog puta japanske kulture u periodima Jomon i Yayoi. In *Filološka istraživanja danas - jezik, književ-*

- nost, kultura, Tom VI. Kultura, civilizacija, filologija* (123-136). Beograd: Filološki fakultet
- Scott-Morton W, (2004). *Japan: It's History and Culture*. New York: McGraw-Hill Education.
- Seeley Ch, (1991). *A History of Writing in Japan*. Leiden: J.B.Brill.
- Tanabe G, (1999). *Religions Of Japan In Practice*. Princeton: Princeton University Press.
- Tsunoda et. all (1958). *Sources of Japanese Tradition, Vol. 1*. New York : Columbia University Press.
- Yoshida K, (2003). Revisioning Religion in Ancient Japan. *Japanese Journal of Religious Studies* 30/1-2:1-26.
- Воробьев М.В, (1980). *Яйония в III-VII вв. Этнос, общество, культура и окружающий мир*. Москва: Наука.
- Игнатович А.Н, (1988). *Буддизм в Яйонии, Очерк ранней истории*. Москва: Наука.
- Иофан Н.А, (1974). *Культура древней Яйонии*. Москва: Наука.
- Ким Г, (1999). *История иммиграции корейцев, Книга первая*. Дайк-Пресс: Алматы.
- Конрад Н.И, (1937). *Лекции по истории Яйонии*. Москва: Московский институт Востоковедения им. Нариманова при ЦИК СССР.
- Нихон-сёки: Анналы Японии, т. 2 (1997) СПб: Гиперион.
- Сабура И, (1979). *История яйонской культуры*. Москва: Прогресс.

Marina Jović Đalović

SHOTOKU TAISHI – FOUNDER OF THE JAPANESE STATEHOOD

Summary

Japanese tradition considers Shotoku Taishi (574-622) the greatest figure of early Japanese statehood, one of the most prominent figures in the country's history. His name is associated with the first step on the path of organizing Japanese society and culture in early Japan. The paper discusses the characteristics of the Yamato in the Asuka period, the ways Chinese culture was transmitted to the Yamato state, and the identity of Shotoku Taishi who decisively influenced this process.

Keywords: Shotoku Taishi, Buddhism, transmission and acceptance of Chinese culture, first modernization of Japan